

Положај имиграната из бивших југословенских земаља у Словенији

Аутор: **Моника Монтанич**

Контакт: monika.montanich@gmail.com

Тема

Тема је свакодневни живот имиграната из земаља бивше Југославије пре него што је Словенија постала независна држава и након тога, а то је, уједно, и увод у расправу о положају грађана других националности у другим земљама, посебно у земљи где ће се наставни час према овом плану одржавати.

Кључни појмови: распад Југославије, имигранти, различите националности, различите земље, Фужине, кршење људских права, стереотипи

Контекст

Имиграција из других југословенских република у Словенију равномерно је расла до 70-их година, све док се усељеничка популација из других република није удвостручила.

Након краја Другога светског рата већина имиграната били су војне особе и остали припадници југословенске војске (ЈНА), царински службеници и радници националне железнице. Они су већином били Срби. Касније миграције биле су привремене и сезонске, у вези са пословним приликама или школовањем. Имиграција у Словенију драматично се повећала крајем седамдесетих година када у Словенији долази до потражње радне снаге. Велика већина имиграната била је из других делова Југославије. Миграције су резултирале драматичном променом у структури становништва које је постало мултикултуралније.

Посебан пример град је Нова Горица који је изграђен након Другог светског рата. Након мировне конференције у Паризу 2. фебруара такозвана „стара Горица“ додељена је Италији, па је словеначко подручје требало да установи ново административно средиште.

Први до радова извршиле су 1947. године „радне бригаде“ тинејџера из Србије (у то су време у Југославији биле уобичајене добровољне радне акције младих помоћу којих су се изводили масовни реконструкцијски пројекти у земљи). Након њих дошле су радне бригаде из осталих делова Југославије.

Године 1948. људи су почели да се досељају у нови град. У почетку су то били сељаци из околних места и војници Југословенске народне армије из осталих југословенских република. Масовне миграције почеле су у седамдесетих годинама када су аутобуси пуни младих људи који су тражили посао долазили из целе Југославије. Убрзо су дошле и њихове породице, а многи од њих и данас живе у Новој Горици. Град су скоро у потпуности изградили сами имигранти који су се након проглашења словеначке независности 1991. суочили с многим потешкоћама. Одвајају се од својих националних окружења, а, иако и даље живе на истом месту као пре, присиљени су да створе нови идентитет у новој држави као њени грађани, али, истовремено, и као странци.

Појавом словеначке независности дух југословенског братства и јединства међу југословенским народима замењен је нетолеранцијом. Због рата на Балкану Срби су јавно прозивани као поборници режима Слободана Милошевића. Нетолеранција се манифестовала кроз мобинг,

уништавање имовине, шарање по аутомобилима итд. Најозлоглашенији пример догодио се када је велики број имиграната био избрисан из јавних словеначких регистара чиме је тим људима аутоматски било ускраћено здравствено осигурање, могућност поседовања словеначке возачке дозволе... Били су третирани као да не постоје.

Након стицања независности словеначко министарство спољних послова је поставило крајњи рок за добијање држављанства за имигранте који су дошли у Словенију. Велики део пријава није одобрен чиме се поступак добијања држављанства заустављао. У фебруару 1992. године, након истека рока, појединци су избрисани из јавних регистара становника (укупно 25 671 људи). Изгубили су економска и социјална права, послове, пензије, здравствену заштиту, њихова деца нису имала право на школовање... Они који су остали у Словенији, претварали су се да су бегунци и тражили су азил. Неки су депортовани. У многим случајевима су неки чланови породице успели да добију држављанство, док су други одбијени те су морали напустити земљу заједно са својим породицама и децом. Овде мора да се нагласи да су се депортације догађале само имигрантима из југословенских република, док су остали били третирани као странци с боравишним дозволама.

Таква поступања била су тешка кршења људских права и дискриминација. Уставни суд Словеније и Европски суд за људска права закључили су да није било правне основе за брисање појединаца из јавних евиденција.

Не постоје тачни подаци о томе колико се људи иселило из Словеније. Процена је да је већина тих људи била српског и црногорског порекла, док су Бошњаци и Хрвати углавном остали у новој домовини. Како су Срби чинили већину припадника ЈНА, масовни одласци Срба логичан су закључак.

Следећи талас имиграната проузрокован је ратом у бившим југословенским републикама. Словенија је углавном срећно избегла рат јер смо ми имали само 10 дана оружаних сукоба. Велики број избеглица побегао је у Словенију како би избегао геноцид и страхоте рата.

Данас имигранти у Словенији углавном живе у урбаним индустријским подручјима. Посебно у Љубљани, Крању, Марибору, Јасеницама... Не можемо игнорисати чињеницу да се за имигранте из других делова Југославије доводе у везу стереотипи и предрасуде. Сматрани су необразованим, агресивним, особама које не покушавају да се асимилију у друштво, већ да друштво потчине свом начину живота. Често су називани "чефурима" (**чефур** је погрдан назив за грађане Словеније који су пореклом из других југословенских република. Реч долази из турског језика - *Çiğrut*, *Yâhud* на арапском, а њом су Турци називали Јевреје). Како словеначка абецеда нема слова ћ и ђ, људи који у именима или презименима имају та слова често су жртве стереотипа и називани су "чефурима" само због тих посебности у именима.

Горан Војновић написао је роман Чефурџи раус! (грубо преведено Дошљаци ван!) 2008. године. Књига је добила наслов према стварним графитима на улицама Љубљане. Обрађује појмове попут стереотипа, закона улице, беспомоћности, отуђења, преживљавања у посткомунистичком свету. Књига већим делом описује догађаје у Фужинама (делу Љубљане чије већинско становништво чине људи из других република бивше Југославије, често прозивано као "чефурско" насеље). Становници тога насеља добили су држављанство након словеначког стицања независности, али никада нису у потпуности прихваћени. Временски оквир романа је недавна прошлост. Књига се бави анализом тинејџера који је препуштен сам себи без потпоре породице и друштва. Главни јунак зове се Марко Ђорђић, у Словенији је „чефур“, а у Босни „Јанез“ (Јанез је погрдни назив за Словенца који се користи у другим деловима бивше Југославије).

Данас, готово 25 година од независности, ситуација се није битно променила.

Ова тема може одвести разговор на тему данашњих миграција с којима се суочавамо.

Циљ

Циљ је да ученици схвате да су све нације и националности равноправне, с равноправним правима и обавезама и како стереотипи често резултирају неправдама.

Исходи учења

- историја Југославије
- примери кршења људских права у Словенији након 1991. године
- кршење људских права у осталим земљама бивше Југославије
- подстакнути критичко размишљање о овој теми

Материјал и потребна опрема

Предлог цитата из књиге Чефурји раус!

Горан Војновић, Чефурји раус!, Љубљана, Штудентска заложба, 2008., Књижна збирка Белетрина

„'Јесте ли ви пребили Дамјановића?' Кај? У јеботе! Од кје му здај то? Како ве? В секунди сем се прешвицал, мајке ми миле. Озна все дозна, је ведно понављај Радован, само јаз нисем николи ведел, kdo је та моделка, ин ми је било то ведно ено чудно име. Мислим, да сем шеле лани прокужил закај гре.“

стр. 166

„А ти веш, кје со Словенске Коњице? /.../ Кај бом јс тм с тистими сељаци словенскими? Кај нај тм делам? А неј ходм на гасилске веселице ал кај? Јс см чефур с Фужин!“ стр. 140

„Најбољ па ме разпизди, ко ми напишејо Марко Дјордјич. /.../ Ђорђић. А је тежко? Шест чрк. Два ђ па мехки ћ. На vsаки курћеви типковници јих имаш. Они нас чефурјев не марајо ин потем налашч тако напишејо.“

стр. 66

„Најбољ смешно је било послушат все тисте, ки со се научили мало словеншчине, позабили па мало чефуршчине ин со здај говорили неко мешаницо. Фужиншчино. Потем со падале најаве: 'Подај ми жогу! Звио сам си глежањ! Шчипа ме у хрбтенуци!'“ стр. 15

„Нимам својега фузбал клуба! /.../ Че би живел в Београду, би навијал за Црвено звездо ин би бил Звездаш. Делија од ројства до смрти! /.../ Зди се, да моје сошолце, Словенце, сплох не јебе то, да нимајо клуба. Боли јих патак! Че си фрајер, навијаш за клуб из својега места. Само Љубљана је па чудно место. Могоче је то зато, кер сем чефур. Че би бил Словенчек, би дома навијал за Олимпијо па најбрж ходил на хокеј. /.../ ни тукај тисте природене традиције. То је некај чефурскега в мени.“ стр. 10, 11, 13

„Поседање пред блоком је фужински национални шпорт. Најбрж је тако в сваком насељу, ам пак на Фужинама је панога развита до максимума. Јебига, мајхна становања, велике дружине, напети односи, низек стандард.“ стр. 28

„Ко сем се па родил, се је Ранка тако бала, да се бо Радовану од срече змешало, да је пришел Драгиша из Босне само зато, да пази Радована. Некај часа је лепо пазил, потем ста се га па тако заракијала, да ста кончала в ћузи. /.../ Радован јо је клицал из ћузе ин ста се крегала, како ми бо име, кер је Радован хотел, да би бил Јован, Ранка па, да би бил Предраг. Кер се ниста могла зменит ин кер Радовану полицаји нисо веч пустили клицат, је потем поклицал Драгиша ин се з Ранко зменил, да бом јаз Марко, Радовану па је наплетел неко згодбицо о некем Марку Шарку из Добоја, ки је бил нек худ цар, ...“ стр. 82

„Ми се всакич, ко доби Ади авто, збашемо нот ин потем набијемо музико до даске ин се напреј фурамо по Фужинах па тробимо па те сцене, потем гремо па до места. То је лудница. /.../ Ампак је па закон гледат, како фолк погледа, ко се мимо пељеш па набијаш најбољ чефурске комаде. /.../ »Најјачи смо, најјачи. Цигани смо, Циганик«. Некај је в тем набијању музике в авту, па з одпртими шипами, па с почасно вождо, па всеми теми штоси. Највечји ужитек је видети људи, како завијају з очми. /.../ »Кај је? Мамицу вам вашу! Кај гледаш? А би батине?« Нобен ти нич не море ин си лахко паметен ин си лахко чефур, че јим паше али па не.“ стр. 96, 97

„Да је мојл лајф чисто в пизди, ми је било јасно, ко ме је клицал Дејан ин впрашал, че придем к њему звечер гледат текмо, јаз па сем га впрашал на катеро текмо. А играта па Барцелона ин Арсенал. Финале лиге прваков. Не мореш, да верјамеш. Чисто сем позабил. Нисем брал спортских же сто лет, нисем ставил, нисем гледа телетекста, нисем нич. Тотално сем заблузил. Јаз сем па како навијач Барцелоне. јаки навијач, ки позаби, да игра његов омиљени клуб финале Лиге прваков. /.../ рес не вем, че сем ше плох нормален. Какшен чефур је то, че се му јебе за финале Лиге прваков.“ стр. 110

„Словенци те пустију на миру, кер се те бојују. Сам че ти хочеш њих јебат в главо, те нападеју ин потем те зјебеју до конца. Другач те па игнорирају. Чефурји те па всак дан по малем зајебавају, кер сам гледају, до кам лахко греју. Ин че видију, да си пичкица, си најебу, кер те боју згазили. Зато се чефурјем не смеш пустит.“ стр. 129

„То со те фужинске дружинске сцене. В Всакем од тех милијон флетов лахко в свакем тренутку почи и готово. вси со зјebани, нервозни, несречни, слабо плачани, всо со у говнима до гуше, кот би рекел Радован. ин свакему од милијон Фужинчанов лахко пукне филм. Ни задовољних ин сречних Фужинчанов, кер че би били сречни ин задовољни, не би живели на Фужинах. То је дејство.“ стр. 144

„В живљењу ше ниси имел паметне идеје. Ти би лахко бил увршчен в Гинесово књиго рекордов кот модел за највеч тупими идејами'. Ади је имел енкрат идеју, да би ми купили фужински хриб ин зарачунавали фолку, ки се хоче санкат ин смучат. Другич је предлагал, да пљачкамо клети по Фужинах ин то потем продајамо на тржници. Третјич је предлагал, да установимо Словенско чефурско странко. четртич је имел идеју, да би ми шверцал денар, ин му нисмо могли објаснит, да денарја веч нобен не шверца ин да је било то само вчасих в Југи. па все те идеје је имел чисто трезен, здај па је бил далеч од тега. 'Дејмо запалит косовни однад.' 'О јеботе! Ади, ти си цар.' Паљење косовнега однада је најбољ популарна фужинска фора. Карколи со старци пробали, да не би веч фужинске будале зажигале тега срања, се је ведно нашла јуначина, ки је прижгала огењ.“ стр. 146

„'Јеси ти из Љубљане?'

'Јесам.'

'Значи Јанез. Нека, нека.'

Смеје се чича, смејем се јаз. Јебига, че си из Љубљане, си Јанез. То ти је то. Ни важно, али си чефур али Словенец али циго Жарко, ти си за њих дол Јанез. Они тако правију всем, ки живију в Словенији, ин не јебеју, али је kdo њихов али ни. Всо смо ми Јанези.“ стр. 171

„Фужине со па итак закон. Кер катеро насеље има своје вицеви? Фужине јих имају, коликор хочеш. Најбољи је ун, да кај делају Словенци на Фужинама? Ишчеју своје авте. Па ун, да со Фужине олимпијска вас, кер вси ходију в тренерках па всак говори друг језик. Фужине со закон. Јаз неби в лајфу хотел живет кје другје. /.../ Највечји царји со с Фужин.“ стр. 171

Предложени цитати сведочења људи који су избрисани:

Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније

„Лета 2003 сем добил посебно изказницо за тујце, в катери је под рубрико држава остал празен простор. Тако сем урадно постал држављан републике Нобена. Нисем припадал нобени држави, ампа изказницо за тујце сем морал имети /.../ Било је, кот да би шел на Моунт Еверест.“

„2003.године добила сам личну карту за странце, део у који се уписује држава остављен је празан. Службено сам проглашена грађанком Ничије земље. Нисам била грађанин ни једне земље, а имала сам личну карту странца /.../ Било је то као освајање Монт Евереста.“

Нежа Коговшек, Јелка Зорн, Сара Пистотник, Уршула Липовец Чеброн, Вероника Бајт, Бранкица Петковић, Лана Здравковић **Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Кот да би шел на Моунт Еверест**, Мировни институт 2010., стр. 81

„Словенија је лепа мала државица ин јо имам зело рада. Шкода је, да јо бо такшна »чрна пикица« спремајала цело згодовино. Не вем, како лако мирно спију тисти људје, ки со то напако закривили. Али се сплох заведају, колико људи со потиснили в препад, из катерега се не бодо николи извлекли? Многи со изгубили здравје, иметје, достојанство ... Многи со туди умрли али кончали на цести. Други со били присиљени делати все могоче, посамезники со падли цело в криминал. Туди такшне познам. Зато си желим само нечеса: да се не би никомур на тем свету догајале кривице, не гледе на његово барво коже али вероизповед. Реснично си желим само мир ин достојанство за свакега човека.“

„Словенија је прекрасна држава и јако је волим. Срамота је да ће ова мрља остати на историји ове државе. Не знам како починитељи могу да спавају ноћу. Знају ли они колико је људи њиховим чином гурнуто у незнање из којег никада неће изаћи? Многи од њих изгубили су своје здравље, имовину, достојанство... Многи од њих умрли су или завршили на улици. Остали су се борили за голу егзистенцију или чак били приморани да постану злочинци. Лично познајем људе који су завршили тако. Моја једина жеља је да нико не мора да трпи неправду на основу своје расе или религије. Желим мир у свету и достојанство за све.“

Н. Коговшек, Ј. Зорн, С. Пистотник, У. Липовец Чеброн, В. Бајт, Б. Петковић, Л. Здравковић, **Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Имела сем сребро**, Мировни институт 2010., стр. 147

„Записано в теј згодби је само врх ледене горе. Колико је било неготовости и непреспаних ноћи, претечених солза и трпљења без денарја, ко сва с сином једла само макароне, осамљена в тем свету, без стрехе, без денарја без заваровања и без достојанства. Полних 12 лет!“

„Оно што је у овој причи записано само је врх леденога брега. Претрпели смо многе бесане ноћи и дане препуне бриге, потоке суза и огромну патњу кад смо син и ја могли да приуштимо једино станарину и ништа друго. Без новчића и без крова над главом, без осигурања и без достојанства. И то је трајало 12 година!“

Н. Коговшек, Ј. Зорн, С. Пистотник, У. Липовец Чеброн, В. Бајт, Б. Петковић, Л. Здравковић,
Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Имела сем сречо, Мировни институт 2010, стр. 147

„Че се прав спомним, је било лето 1992, ко сем домов добил вабило, нај се огласим на управни еноти заради уредитве држављанства. /.../ Та госпа ме је врпашала, че имам при себи осебно изказницо. Дал сем ји јо. Взела јо је, јо прелукњала, ми јо врнула и рекла: 'Од седај напреј сте избрисани.'“

„Ако се добро сећам, 1992. године добио сам позив у административну канцеларију у вези са статусом мог држављанства. /.../ Питали су ме да ли имам личну карту. Предао сам јој своја документа. Пробушила је у њој рупе и рекла: 'Сад сте избрисани.'“

Н. Коговшек, Ј. Зорн, С. Пистотник, У. Липовец Чеброн, В. Бајт, Б. Петковић, Л. Здравковић,
Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Проти систему на мореш сам, Мировни институт 2010., стр. 47

„Ура је била седем зјутрај и нили смо каво. Пет полицистов је встопило в гостилно. Еден је стопил до мене и ме хотел легитимирати. Рекел сем му, да нимам документов. Па је рекел, нич зато, повеј, како се пишеш. Поведал сем му и је задостовало.“

„Било је 7 сати ујутро, нили смо кафу. Пет полицајаца ушло је у кафић. Пришао ми је један од њих и затражио ми лична документе. Одговорио сам да их немам. Рекао је да нема проблема и да му само кажем како се презивам. Рекао сам и то му је било довољно.“

Н. Коговшек, Ј. Зорн, С. Пистотник, У. Липовец Чеброн, В. Бајт, Б. Петковић, Л. Здравковић,
Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Проти систему на мореш сам, Мировни институт 2010., стр. 49

„Бил сем реснично призадет и сицер зато, кер ме нихче из обчине ни обвести о тем. Спрашеввал сем се, закај ме нисо обвестили. Едини одговор такрат сем нашел в својем приимку, ки ни бил словенски, темвеч се кончује на 'ић'. Такрат сем се препричал, да сем зарес 'ћифур'!“

„Био сам стварно повређен јер ме нико из општине није обавестио, питао сам се зашто. Једини разлог који сам могао да нађем био је моје презиме које није било словенско, завршавало је на 'ић'. У том тренутку схватио сам да сам стварно 'ћифур'!“

Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Погрешал сем Словенијо, там сем се родил, Мировни инштитут 2010., стр. 189

„Седај, ко имам држављанство, со се некатере ствари обрниле на боље /.../ Ампак здравствене тежаве имам па прав тако кот преј; разлика је в тем, да грем седај лахко к здравнику.“

„Сад, кад коначно имам држављанство, ствари се помало мењају на боље /.../ Али, моја болест ипак остаје, једина је разлика што сада могу да идем код лекара.“

Н. Коговшек, Ј. Зорн, С. Пистотник, У. Липовец Чеброн, В. Бајт, Б. Петковић, Л. Здравковић,
Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Проти систему на мореш сам, Мировни инштитут 2010., стр. 50

„Зело помембно је било, да сем си изборила, да по развези останем з отроки в становању. Вендар па се је заради избриса одкуп становања худо закомплицирал. Кер нисем имела држављанства, туди нисем имела правице, да га одкупим.“

„Било је јако важно да сам добила право боравка у нашем стану с нашом децом након развода, али, будући да сам избрисана, откуп стана био је ноћна мора. Како нисам имала држављанство, нисам могла ни да купим стан.“

Н. Коговшек, Ј. Зорн, С. Пистотник, У. Липовец Чеброн, В. Бајт, Б. Петковић, Л. Здравковић,
Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Избрисани смо били Босанци, шкодо па со трпели туди словенски отроци, Мировни инштитут 2010., стр. 246

„/.../ Нато је извлекла мој картон, на катерем је била об мојем имену с свинчником дописана беседа тујец. Нато ме је та урадница озмерјала ин ми навргла, да сем пришел само заради одшкоднине ... Нисем могел верјети својим ушесом. Поклициал сем начелника Јанеза Хенигмана, ки па је бил зело пријазен, сај је познал моје старше. Световал ми је, нај си погледам Закон о тујцих, дал па ми је туди образце, ки јих је треба изполнити, да придобиш какшен статус кот тујец в Словенији. Не вем закај тега ни могла сторити тиста услужбенка. Је рес треба познати старше некога, да си до њега пријазен?“

„/.../ Она је тада узела мој картон на којем је крај мог имена била написана реч странац. Административна радница је опсовала и рекла да сам овде само због одштете... Нисам могла да верујем својим ушима. Назвала сам начелника Јанеза Хенигмана који је био врло љубазан јер је познавао моје родитеље. Он ми је саветовао да прочитам закон за странце и дао ми обрасце које сам морала да попуним да добијем било какав статус странца у Словенији. Не разумем зашто то службеница није могла да уради уместо мене. Зар су људи љубазни само према онима које познају?“

Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Погрешал сем Словенијо, там сем се родил, Мировни инштитут 2010., стр. 191, 192

„При трииндвајсетих летих сем кончал основно шоло, седми ин осми разред, ки ста ми ше остала.“

„У 23. години завршила сам основну школу, тј. задња два разреда, седми и осми.“

Н. Коговшек, Ј. Зорн, С. Пистотник, У. Липовец Чеброн, В. Бајт, Б. Петковић, Л. Здравковић,
Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Кот да би шел на Моунт Еверест, Мировни инштитут 2010., стр. 81

Трајање

60 - 90 минута

Ток наставног часа

Наставни план 1: трајање 90 минута – **Прикладно за средње школе (експлицитни језик)**

1. Прво следи кратак увод у тему који укључује и историјски контекст, промене структуре становништва у Словенији од 1945. до данас, економску и социјалну промену Словеније након стицања независности те презентацију социјалних проблема као што су стереотипи, дискриминација и кршење људских права (Контекст наставног плана) (10 минута)
2. Сажетак књиге Чефурји раус! (10 минута)
3. Ученици ће добити исечке из књиге Чефурји раус!
Ученици ће бити подељени у три групе у којима ће разменити ставове и мишљења о цитатима из књиге. Ти исечци ће бити основа за даљу расправу на тему како се њихове матичне земље носе са изазовима који се спомињу у књизи. Покушат ћемо да идентификујемо постоје ли икакве везе између догађаја у Словенији и другим земљама, као и њихове могуће узроке. Ученици ће написати и лична искуства у вези са дискриминацијом, нетолеранцијом и стереотипима. (20 минута)
4. Представљање закључака групе осталим групама. (3 x 15 минута)
5. Похвале и закључци (5 минута)

Кључна питања за расправу:

- Јесте ли икада чули израз “чефур”?
Опишите први утисак након што сте прочитали наслов књиге?
- Имате ли икакве стереотипе о грађанима других националности у вашој земљи?
- Шта мислите, каква је била рецепција књиге Чефурји раус! у Словенији, посебно у Фужинама?
- Јесте ли могли да се поистоветите са неким ликом у књизи?

*Како књига Чефурји раус! није типична школска литература те садржи експлицитни језик, овај план може да послужи као увод у даље проучавање – за наставни план 2

Наставни план 2: трајање - 60 минута

6. Прво следи кратак увод у тему који укључује историјски контекст, економску и социјалну промену Словеније након стицања независности те презентацију социјалних проблема као што су стереотипи, дискриминација и кршење људских права – пример: Избрисани (контекст наставног плана) - 10 минута
7. Ученици ће добити цитате из књиге Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније – Књига сведочанстава људи који су избрисани (20 минута)
8. Расправа – Како се живот „избрисаних“ преко ноћи променио те њихов положај након словеначке независности и данас (20 минута)
9. Похвале и закључак. (10 минута)

Кључна питања за расправу:

- Јесте ли чули за “избрисане” људе у Словенији?
- Шта је довело до брисања људи из службених евиденција?
- Постоји ли такав догађај у вашој земљи?
- Мислите ли да је правни статус тих људи данас решен?

Извори

Материјали за читање - књиге:

Горан Војновић, Чефурји раус!, Љубљана, Штудентска založba, 2008, Књижна збирка Белетрина (књига је преведена на хрватски, босански, српски, шведски, пољски и чешки језик)

Нежа Коговшек, Јелка Зорн, Сара Пистотник, Уршула Липовец Чеброн, Вероника Бајт, Бранкица Петкович, Лана Здравкович, Бразготине избриса: Приспевек х критичному разумевању избриса из регистра сталнега пребивалства Републике Словеније, Мировни институт, Љубљана, 2010

Додатне информације

Књиге

Институт за народностна впрашања, Држављани третјих држав али третјеразредни држављани? Интеграција држављанов третјих држав в Словенији, уредили: Мојца Медвешек ин Романа Бештер, Љубљана, 2010

Јасминка Дедић, Власта Јалушич, Јелка Зорн, Избрисани, Организирана недолжност ин политике изкључевања, Мировни институт, Институт за содобне дружбене ин политичне веде, Љубљана, 2003

Др. Каја Широк, Колективно спомињање ин колективна позаба в обмејнем простору: Спомини на Горицо 1943 - 1947

Филм

Чефурји раус!

Документарни филм

The death of Yugoslavia

Интернет странице

<http://migrationtothecentre.migrationonline.cz/en/an-overview-of-the-migration-policies-and-trends-slovenia>

Јања Житник Серафин: Вечкултурна Словенија - Положај мигрантске књижевности ин културе в Словенији

https://books.google.si/books?id=Y_8KAQAAMAAJ&pg=PA277&lpg=PA277&dq=books+about+immigrants+from+ex+yugoslavia+in+slovenia&source=bl&ots=8vhLkUnOiD&sig=BMu_pTumAtyykTHSi9TXE0uPILM&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwjWoMXdqODKAhXD0RQKHdxApQQ6AEIQjAA#v=onepage&q=books%20about%20immigrants%20from%20ex%20yugoslavia%20in%20slovenia&f=false

часопис на интернету: Две домовини/Two Homelands

<http://twohomelands.zrc-sazu.si/sl/issues/items>

<http://twohomelands.zrc-sazu.si/en/issues/items>

Оцењивање

Есеј са насловом у вези са темом.

Идеје за домаћи задатак

Размена прича. Изаберите чланак или књигу и напишите есеј, напишите писмо некоме ко је „избрисан“, направи кратак документарцац у којем ученици размењују мишљења и критички размишљају о теми.

Идеје за прилагођавање

Тема може бити прилагођена за све земље које се суочавају са сличним проблемима: мањине, стереотипи, неправда, миграције. Могуће је направити и поређење с потенцијалним сличним случајевима у вези са мањинама у другим земљама у којима се настава одржава према овом плану.

Такође, план је прикладан за групе различитог узраста – али се цитати из књиге и историјска сведочења морају прилагодити узрасту ученика.

Белешка:

План је детаљно описан јер ће га користити други наставници за своје часове.

Процените време које имате на располагању за ову тему (један или два школска часа), за читање текста и проучавање извора од стране ученика (више или мање).

Овај наставни план направљен је у оквиру пројекта Хисторија, Историја, Повијест – Поуке за садашњост који имплементира Кућа Анне Франк у сарадњи с локалним партнерским организацијама: Иницијатива младих за људска права и Хуманост у акцији (Босна и Херцеговина), ХЕРМЕС (Хрватска), Омладински образовни форум (Македонија) и Отворена комуникација (Србија).

Пројект је финансиран средствима Еуропске уније. Ставови и садржај овог наставног плана искључиво су одговорност његова аутора

и не одражавају ставове Еуропске уније или организација које имплементирају пројект.
